

MI IN LJUBLJANA 2000

Bo Ljubljana polmilijonsko mesto ali ne?

Kakšna bo Ljubljana 2000? Pred desetletjem in pol sprejeti GUP je že začrtal nekatere stvari, ki pa so se medtem ponekod tudi bistveno spremenile. Dinamika razvoja je pokazala drugačne potrebe in tudi to, da je bil GUP sprejet kot vizija razvoja, vendar se v to vizijo ljudje niso bili pripravljeni vključiti in je zato prihajalo do številnih sprememb: zaradi zahtev prebivalstva in njihovih skupnosti, pa tudi zaradi zahtev samega razvoja. V sedanjih razpravah pri pripravi dokumentov za »Ljubljano 2000« je širše vključeno vse prebivalstvo in bo lahko tako sprejet načrt tudi trdnjejši, saj bo imel najširšo podporo. Takšen dokument je potem lahko solidna osnova za razvoj in sedanji delovni osnutek urbanističnega načrta Ljubljane, ki ga je izdelal Zavod za izgradnjo Ljubljane, nudi različne možnosti. Pri tehtanju in popravljanju, dopolnjevanju in spremembah ene, druge, tretje ali četrte možnosti, bo treba upoštevati vse težnje občanov s posamičnega področja, težnje družbenopolitičnih skupnosti in seveda tudi možnosti, ki so omejene z energetsko krizo, naravnimi ovirami itd.

Štiri predlagane možnosti

Prva od predlaganih možnosti je model »A«, to je inercialna spontaneja razvoja. Po tej inerciali bi v Ljubljano leta 2000 živelo 462000 prebivalcev, deset let kasneje pa celo že 554000. Ljubljana naj bi se po tej inerciali povečala letno za 7590 prebivalcev, od tega bi bilo v mestu rojenih na leto 3280, drugi pa bi bili priseljenci. Po tej varianti bi rabili v mestu čez 18 let 72.300 novih stanovanj, od leta 2000 do 2010 pa še nadaljnjih 32000. Z GUPom 80 in Urbanističnim planom 72 zagotavljamo v Ljubljani le 37000 stanovanj. Ker je lani manjkalo v mestu 7800 stanovanj (zaradi razlike med stanovanji in gospodinjstvi, pa zaradi odprave slabih stanovanj) bi bile torej potrebe velike. Manjkajoča stanovanja bi morali zidati, vendar je vprašanje kje. Po trenutnih ocenah bi morali zagotoviti pri tem modelu do leta 2000 prostor za dodatnih neplaniranih 35300 stanovanj. Prav tako ni zagotovljen prostor za 32000 stanovanj od leta 2000 do leta 2010, če se bo Ljubljana razvijala po tem modelu, torej spontano.

V ZIL (Zavod za izgradnjo Ljubljane) so iskali v skladu s tem modelom prostorske možnosti za organizirano graditev in to prostor poleg površin začetnih z dosedanjimi načrti. Po teh načrtih bi bile na Viču tri zazidalne cone in ena na Rudniku. Na Viču bi bilo 4400, na Rudniku pa 2000 stanovanj. V celotni Ljubljani bi bilo mogoče na predlaganih površinah sezidati 15600 stanovanj in bi torej v primeru odločitve za to, morali najti še prostor za 19700 stanovanj. Če bo šla Ljubljana po tej poti, bo treba seveda poiskati rešitve za ta vprašanja.

Po inerciali »A« bi nastajali kot sekundarni centri v občini Vič-Rudnik še Kozarje, Rudnik in Škofljica. Razmeroma najgostejša poselitve bi bila okoli Brezovice, delno ob mestnem delu Ižanske in delno ob Dolenjski cesti. Zgostila bi se še nanaseljenost ob robu Barja – na področju Iga in v okolici.

Brezovica bi po tem predlogu postala močnejše središče proizvodnih dejavnosti, ki bi imele posamezne močnejše otoke še v samih Kozarjah, ali na robu njih, pri avtocestnem trikotnem križišču. Proizvodnji bi bila tudi ob koncu Rudnika ob Dolenjski cesti, delno na Lavrici in tudi na Škofljici.

Kot stanovanjska območja po letu 2000 bi se po tem predlogu razvila okolica Golega in Škrilj

in nas na meji med Vič-Rudnikom in Grosupljem; od Pijave gorice proti Ločniku. Ti območji sta v celotni Ljubljani tudi edini predvideni – po tej inerciali – za stanovanjska območja po letu 2000. Kakšna naj bi bila takrat zaposlenost, pa ni jasno.

Manjša Ljubljana in večja okolica

Druga možnost, ki jo je teoretično obdelal ZIL, je inerciala »B«, to je usmerjen razvoj in to po modelu policentričnosti.

Po tem modelu bi Ljubljana z današnjih 310000 prebivalcev porasla do leta 2000 na 378000, torej razmeroma skromno v primerjavi z modelom »A«. V naslednjih desetih letih, po letu 2000, pa naj bi se ne povečalo število prebivalstva niti za človeka, skratka stagniralo naj bi pri 378.000 prebivalcih. Po inerciali »B« naj bi se Ljubljana kot celota povečala do leta 2000 za 3280 prebivalcev na leto in ves ta porast naj bi bil rezultat naravnega prirastka. Priseljencev po tem modelu ne bi bilo več.

Kar zadeva reševanje stanovanjskega vprašanja, bi potrebovali v Ljubljani 38000 novih stanovanj, upoštevaje tudi zvišan površinski standard stanovanj. V desetih letih po letu 2000 ne bi rabili nobenega novega stanovanja. Ker z GUP in UP zagotavljamo 37000 stanovanj, bi bil po tej inerciali primanjkljaj ob začetku druge-

skih občinah. Občina Center naj bi po tem predlogu imela leta 2000 celo 5400 delovnih mest manj kot sedaj. Ljubljana bi tako torej kot celota zaposlovala, namesto sedanjih 182.700 delavcev, 205.800 delavcev. Po tem predlogu bi dobil nova delovna mesta v glavnem Vič-Rudnik in bi torej zmanjšali dnevno migracijo.

Po tej inerciali Škofljica ne bi imela statusa sekundarnega središča, poselitev ob Dolenjski cesti bi ostala skoraj v sedanjih okvirih, poselitev Škofljice tudi, Brezovica bi se malce razvila, delno tudi Kozarje, vendar precej manj kot po predlogu »A« in ob Ižanski cesti skorajda ne bi bilo novogradenj. Ta model za Brezovico ne načrtuje industrijske cone.

Na račun Ljubljane naj bi se močnejše razvijala občinska središča ob Ljubljani. Razvila naj bi se Grosuplje in Vrhnika, nova poselitvena območja v okolici pa bi bila med Domžalami in Zalogom in med Škofjo Loko in Kranjem.

Razvoj Ljubljane ob vpadnicah

Tretja možnost razvoja republiškega središča do drugega tisočletja je inerciala »C«, ki predlaga usmerjen koridorski razvoj, torej razvoj predvsem ob obstoječih vpadnicah. Razvoj bi šel potem v petih smereh: proti Grosuplju, Vrhniki,

Škofji Loki, Domžalam in Litiji. Ljubljana naj bi se torej razvijala kot nekaka zvezda, kjer med kraki ne bi bilo nič, ali ne dosti novega. Površine med kraki bi tako lahko bile prehrabeno in rekreacijsko zaledje mesta.

V primeru tega modela bi živelo v Ljubljani čez 18 let 400.000 prebivalcev in deset let kasneje že 450.000. Letno bi se mesto povečevalo za 4500 prebivalcev, od tega bi bilo 1220 priseljencev, drugo pa bi bil naravni prirastek. V tem primeru bi potrebovala Ljubljana do leta 2000 okoli 50.000 novih stanovanj, od leta 2000 do leta 2010 pa bi morali sezidati še dodatnih 25.400 novih stanovanj. Po tem modelu ni upoštevajoč razvoj, ki ga je začrtal GUP in UP, bi bilo mogoče zagotoviti površine za 32.000 stanovanj, zmanjkalo pa bi prostora za 18.000 stanovanj. Za stanovanja po letu 2000 gre za 25.400 stanovanj – po tem predlogu danes še ni prostora in bi ga morali poiskati. Nekaj rešitev v tej smeri inerciala »C« že ponuja. Prostor so našli že v predlogu za 18.000 stanovanj. Na Viču naj bi bila za organizirano gradnjo ena cona z 2700 stanovanj, na Rudniku pa tri cone, v katerih bi sezidali 2300 stanovanj.

Po tem modelu bi število delovnih mest na Viču naraščalo še hitreje kot pri modelu »B« in bi se povečalo do leta 2000 za skoraj dve tretjini. Tako bi bilo leta 2000 zaposlenih v občini Vič-Rudnik 33.900 ljudi, namesto današnjih 19.300. Vse občine bi v tem času povečale

Sintezni model treh inercial

Kot četrto možnost razvoja republiškega središča do leta 2000 predlaga ZIL usmerjeno inercialno razvoja in sicer možen sintezni model, imenovan »S«. Ta model združuje elemente vseh treh prejšnjih in skuša brzdati spontano širjenje in obenem preprečiti uokvirjen razvoj, ki ga načrtuje inerciala »B«. Ohranja določene elemente koridorskega razvoja ob vpadnicah, vendar z omejitvijo na štiri smeri: Dolenjska, Notranjska, Litija in Gorenjska.

Po sinteznem modelu bi bilo v Ljubljani leta 2000 okoli 400000 prebivalcev, leta 2010 pa 450000. Letno bi se mesto povečalo za 4500 prebivalcev, od tega bi bilo 1220 priseljencev. Glede na predviden razvoj prebivalstva, kot pri modelu »C«, bomo v Ljubljani leta 2000 potrebovali 50000 stanovanj. Od leta 2000 do leta 2010 pa 25400. GUP in UP zagotavlja v okviru tega modela razvoja 37000 stanovanj, torej bi jih zmanjkalo 13000. Za katere so v sinteznem modelu poiskali rešitve v devetih conah za organizirano gradnjo. Na Viču po tem predlogu ne bi bilo nobene nove cone, kar pet con pa bi bilo na novo na Rudniku. Na Rudniku bi sezidali 3500 novih stanovanj. Največ novih stanovanj bi po tem modelu sezidali za Bežigradom in to v dveh conah 5500 stanovanj, medtem ko bi druge občine zidale manj kot naša. Od leta 2000 do leta 2010 pa bi zidali v šestih conah še manjkajoča stanovanja, torej 25400.

Sintezni model načrtuje povečanje števila zaposlenih v Ljubljani s sedanjih 182700 na 228000. V občini Vič-Rudnik bi se po tem predlogu število delovnih mest skorajda podvojilo. Namesto sedanjih 19300, bi jih bilo potem 35700. To bi bil največji porast v Ljubljani, čeprav bi tudi vse druge občine zaposlovale več. Občina Moste-Polje ne bi dosti zaostala po številu novih delovnih mest za Vičem, saj bi zaposlili 11000 novih delavcev.

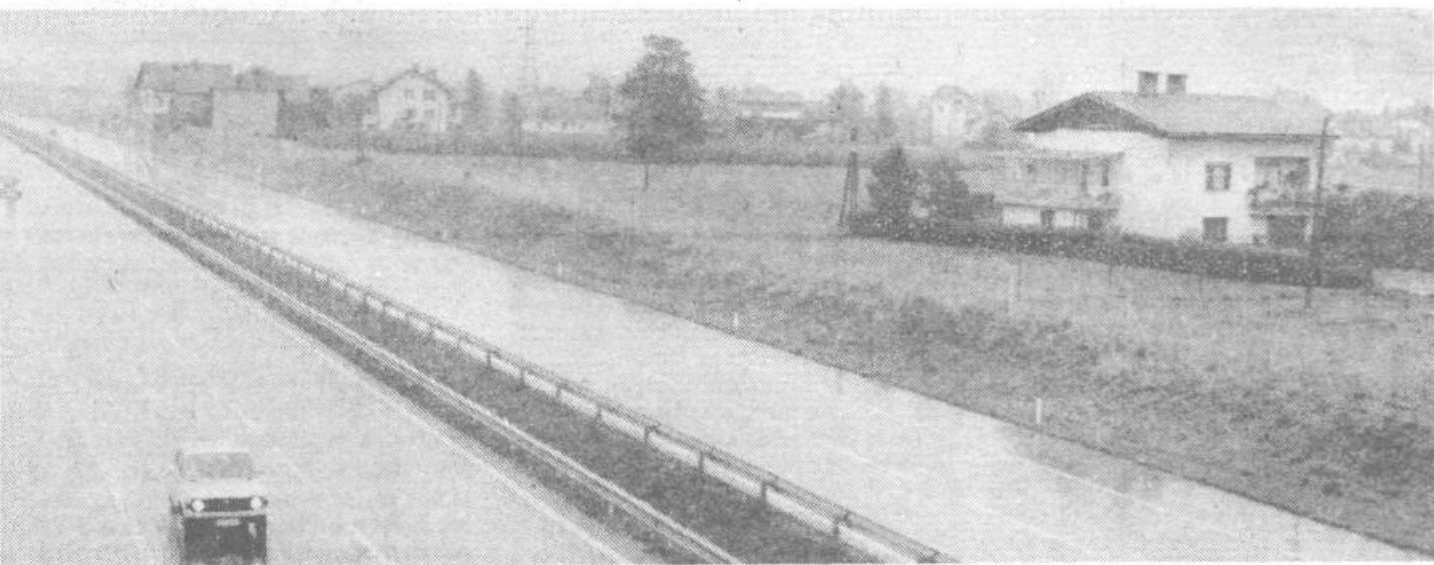
Model »S« vidi gostejšo pozidavo na Škofljici, delno Kozarjah in na Lavrici. Ob Ižanski cesti tu ni načrtovana obsežnejša gradnja, je pa zato nekaj več gradnje na Brezovici in nekaj manj v Kozarjah, kot bi bilo zidave pri spontanem razvoju.

Po letu 2000 bi se po tem predlogu razvijali področji Golo in Škrilje, pa mejno področje med Grosupljem in Vič-Rudnikom, od Pijave gorice proti Ločniku. Stanovanjska območja bi bila po letu 2000 še na Brezovici in na področju proti Dobrovi, od avtocestnega trikotnega križišča ob cesti na levi in desni strani proti Dobrovi. Nekaj pozidavanja bi bilo še tudi za Dobrovo.

Cona za nova delovna mesta na Škofljici je po tem predlogu malce okrnjena, vendar ostaja še vedno znatna. Ostaja velika cona proizvodnih dejavnosti na Brezovici, precej delovnih mest pa bi bilo tudi na Rudniku in na Lavrici. Kot pri vseh modelih bi odpirali nova delovna mesta tudi v conah ob trikotnem avtocestnem križišču ob koncu Tržaške in na robu Kozarj.

Upoštevati želje in možnosti

Pri odločanju za razvoj po tem ali onem modelu, ali dopolnjevanje enega od njih, ali pa celo izdelovanje povsem novega, mora upoštevati želje in možnosti. Nesmiselno je namreč sprejemati načrt, ki ni v skladu z možnostmi (energet-

ga tisočletja le 1000 stanovanj. Seveda bi morali v tem času pokriti tudi sedaj manjkajočih 7800 stanovanj, vendar ni jasno kako: s prenovo stanovanj, z razvijanjem drugih središč v regiji in selitvami, ali kako drugače?

Po tem predlogu bi gradili v več conah na Rudniku do leta 2000 okoli 500 stanovanj, na Viču pa v okviru organizirane gradnje nobenega. Od drugih ljubljanskih občin bi zidala le še Siška in to tudi 500 stanovanj.

Občina Vič-Rudnik bo po tem predlogu povečala svoje število prebivalcev z današnjih 77.000 (model upošteva še lanski podatek 75.000) na 101.000. Število delovnih mest pa naj bi se povečalo za več kot polovico, saj bi z današnjih 19.300 delovnih mest poraslo na 30.500. To bi bil tudi največji (tako absolutni kot relativni) porast delovnih mest v ljubljan-

število zaposlenih, vendar Vič-Rudnik največ, precej več bi bilo delovnih mest tudi v občini Moste-Polje.

Pozidava bi bila po tem predlogu redkejša kot po predlogu »A«, vendar gostejša kot po predlogu »B«. Škofljica bi se razvijala in bi bila sekundarni center, precej pa bi zidali tudi na Lavrici. Kozarje bi ostalo bolj nedotaknjeno kot pri spontanem razvoju »A«, vendar bi tudi tam zrastle precej novih stanovanj. Po letu 2000 bi začeli z velikim zidanjem na Brezovici. Prostor ob Ižanski cesti bi ostal po tem predlogu v obstoječih mejah.

Novi področji, kjer bi stale tovarne oziroma proizvodne dejavnosti, bi bili Brezovica in Škofljica. Po tem predlogu bi bilo v obeh krajih precej novih delovnih mest, na Brezovici toliko kot po modelu »A«, na Škofljici pa celo več.

skimi in drugimi), obenem pa je nesmiselno tudi sprejemati načrt, ki bi bil sicer, s strokovnega stališča odličen, ljudje pa ga ne bi sprejemali, ker ne bi bil skladen z njihovimi željami. Neskladje med načrtovanjem in željenim namreč pripelje do razlik med teorijo in dejanskim stanjem. To pa lahko povzroča niz težav. Eno od njih smo dodobra spoznali v teh letih: črne gradnje. Ne glede na načrte, ki so bili lahko še tako lepi, so ljudje pri pomanjkanju stanovanj in prostih površin pač zidali kjerkoli in ustvarjali s tem ne le socialne napetosti, temveč tudi velike probleme pri zidanju novih objektov, pri napeljevanju komunalnih naprav itd. Razvoj mora upoštevati torej želje ljudi, vendar v še vedno racionalni obliki. To je treba v sedanjih razpravah uskladiti.

MILOVAN DIMITRIČ